

Remonstrantse Gemeente Sommelsdijk

Zondag 21 januari 2018.

Orgelspel

Welkom

Aansteken van de kaars

Openingslied Psalm 84: 1, 3 en 6

Votum en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer

Die hemel en aarde gemaakt heeft

Die trouw houdt tot in eeuwigheid

En die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede

Van God onze Vader

En van Jezus Christus, de Heer

Amen.

Antwoordlied

Verootmoediging

Eeuwige God,

Daar zijn we weer, gekomen in uw huis.

Samengekomen om stil te staan bij verhalen, waar mensen al eeuwen bij stil staan.

Stil staan bij wat het betekent om mens te zijn. Om te leven in onze wereld. Om

te weten van geluk en ongeluk. Van ellende en van vreugde.

We komen hier samen, omdat we hopen geraakt te worden. Om uw inspiratie te mogen ontvangen en te mogen doorgeven.

Wees daarom vanmorgen ook bij ons.

Amen.

Lied 280: 1-5

Inleiding

Als goed voornemen van het nieuwe jaar ben ik begonnen met een nieuwe reeks van thematische preken. De titel van de reeks is sociaal-realistisch bijbellezen. Een nuchtere kijk dus. Daarmee wil ik laten zien, dat de bijbelverhalen niet alleen vrome, zweverige verhalen ver weg zijn, maar dat ze ook voor ons moderne mensen herkenbaar zijn. De reden dat vrijzinnigen bijbelverhalen lezen is niet een ultiem goddelijk gezag dat zij er aan toekennen, alsof de schrijvers van boven ingefluisterd zijn met waarheid, maar omdat de schrijvers toen een zelfde soort levensvragen hadden als wij nu en zij daar op een manier over hebben nagedacht die ook ons vandaag de dag te denken kan geven.

Vandaag begin ik met het bijbelboek Ruth. Je zou het heel vroom kunnen lezen, over een vrouw die zich aanpast aan haar schoonmoeder, haar nieuwe land en haar nieuwe God. Maar misschien ligt het allemaal gewoon wat praktischer.

Houdt u zich vast: u krijgt een grote bijbellezing, in vier delen, met daar tussendoor een preek in vier delen.

Lied 802: 1, 3 en 5

Ruth 1

¹In de tijd dat de rechters het volk leidden, brak er een hongersnood uit in het land. Een man trok daarom met zijn vrouw en zijn twee zonen weg uit Betlehem in Juda, om een tijdlang in de vlakte van Moab te gaan wonen. ²De naam van de man was Elimelech, die van zijn vrouw Noömi, en zijn twee zonen heetten Machlon en Kiljon; het waren Efratieten uit Betlehem in Juda. Toen ze in Moab waren aangekomen, bleven ze daar als vreemdeling wonen. ³Na enige tijd stierf Elimelech, de man van Noömi, en zij bleef achter met haar twee zonen. ⁴Zij trouwden allebei met een Moabitische vrouw. De naam van de ene was Orpa, die van de andere was Ruth. Nadat ze daar ongeveer tien jaar gewoond hadden, ⁵stierven ook Machlon en Kiljon, en de vrouw bleef alleen achter, zonder haar twee zonen en zonder haar man.

⁶Toen Noömi hoorde, daar in Moab, dat de HEER zich het lot van zijn volk had aangetrokken en dat het weer te eten had, maakte ze zich samen met haar twee schoondochters gereed om Moab te verlaten en terug te keren. ⁷Samen met hen verliet ze de plaats waar ze gewoond had. Maar toen ze eenmaal op de terugweg waren naar Juda, ⁸zei Noömi: ‘Gaan jullie nu maar allebei terug naar het huis van je moeder. Moge de HEER zo goed voor jullie zijn als jullie voor mij en mijn gestorven zonen zijn geweest. ⁹Moge hij ervoor zorgen dat jullie allebei geborgenheid vinden in het huis van een man,’ en ze kuste hen. Toen barstten zij in tranen uit ¹⁰en zeiden: ‘Maar we willen met u terugkeren naar uw volk!’ ¹¹‘Ga terug, mijn dochters,’ zei Noömi, ‘waarom zouden jullie met mij meegaan? Kan ik soms nog zonen krijgen die jullie mannen kunnen worden?’ ¹²Ga toch terug, want ik ben te oud voor een man. Zelfs al zou ik nog hoop koesteren, zelfs al sliep ik vannacht nog met een man en al bracht ik nog zonen ter wereld – ¹³zouden jullie dan wachten tot ze groot zijn en je ervan laten weerhouden met een andere man te trouwen? Nee, mijn dochters, mijn lot is te bitter voor jullie; de HEER heeft zich tegen mij gekeerd.’ ¹⁴Opnieuw begonnen zij te huilen. Orpa kuste haar schoonmoeder vaarwel, maar Ruth week niet van haar zijde. ¹⁵‘Kijk, je schoonzuster gaat terug naar haar volk en haar god,’ zei Noömi, ‘ga haar toch achterna!’ ¹⁶Maar Ruth antwoordde: ‘Vraag me toch niet langer u te verlaten en terug te gaan, weg van u. Waar u gaat, zal ik gaan, waar u slaapt, zal ik slapen; uw volk is mijn volk en uw God is mijn God. ¹⁷Waar u sterft, zal ook ik sterven, en daar zal ik begraven worden. De HEER is mijn getuige: alleen de dood zal mij van u scheiden!’ ¹⁸Noömi zag dat Ruth vastbesloten was om met haar mee te gaan en drong niet langer aan. ¹⁹Zo gingen zij samen verder, tot in Betlehem.

~~[Hun aankomst in Betlehem baarde veel opzien. Overal in de stad riepen de vrouwen: ‘Dat is toch Noömi?’²⁰Maar ze zei tegen hen: ‘Noem me niet Noömi, noem me Mara, want de Ontzagwekkende heeft mijn lot zeer bitter gemaakt.²¹Toen ik hier wegging had ik alles, maar de HEER heeft mij met lege handen laten terugkomen. Waarom mij nog Noömi noemen, nu de HEER zich tegen mij heeft gekeerd, nu de Ontzagwekkende me kwaad heeft gedaan?’²²Zo kwamen ze samen terug uit Moab, Noömi en haar schoondochter Ruth, de Moabitische.]~~

Ze kwamen in Betlehem aan bij het begin van de gersteoogst.

Preek 1

Vanmorgen horen we een verhaal van alle tijden. We hoeven de kranten maar open te slaan. Een oogst mislukt. Er heerst hongersnood en mensen gaan op weg om elders een beter leven op te bouwen. Economische vluchtelingen zou je zeggen. Initiatiefrijke mensen die elders een beter heenkomen zoeken. Een man, een vrouw en hun twee zonen uit Bethlehem. Alleen valt het tegen in het nieuwe land. Het is een drama. De man gaat dood. De beide zonen gaan dood. Drie vrouwen blijven over. Beeld van hulpeloosheid in het Oude Testament. De weduw en de wees: beeld van iedereen die bescherming nodig heeft.

Maar de dames tonen karakter. De hongersnood in Juda is over en ze gaan weer terug. Noömi en haar beide schoondochters. Lieve dochters, die hun schoonmoeder niet los willen laten. Op zich ook niet onlogisch. Want wie zit er in Moab nog op hen te wachten. Hun oude families hebben niet zoveel meer op met de dames. Een vrouw die in die tijd trouwde, ging over van de ene naar de andere familie. En dat was definitief.

Ruth en Orpa heten ze. Orpa bedenkt zich en gaat terug naar huis. Ruth blijft bij Noömi. Ruth wijkt niet van haar zijde. Wie een dirty mind heeft, moet nu even opletten. Het Hebreeuwse gebruikt hier hetzelfde werkwoord als in Genesis 2: 24:

Zo komt het dat een man zich losmaakt van zijn vader en moeder en zich hecht aan zijn vrouw, met wie hij één van lichaam wordt.

Kortom: Ruth hecht zich aan Noömi, zoals Adam zich aan Eva hecht. Ik laat het aan uw creativiteit en fantasie over wat u zich hierbij voorstelt. Maar onbegrijpelijk dat de beide dames bij elkaar blijven is het niet.

Ruth verklaart in zekere zin haar onvoorwaardelijke liefde aan Noömi. Waar zij zal gaan, zal Ruth meegaan. Ruth blijft bij haar. Niets zal hen scheiden!

Uw volk is mijn volk, uw God is mijn God.

Het is voor theologen aanlokkelijk om hier niet alleen een bewijs van liefde te zien, maar ook een soort bekering. Van harte wil Ruth horen bij het nieuwe volk, bij de nieuwe God. Ze heeft zich bekeerd tot de God van Israël. Zie hier het doel van elke zending en missie. Een bekering volgens het boekje

Maar misschien moet je het wel wat eenvoudiger bekijken. In de tijd van het oude Israël was hun God vooral een stamgod. In Moab had je een andere god dan in Israël. Kwam je weer een land verder, dan was er weer een volgende. Kortom: geen voorbeeld van vroomheid, maar van realisme. Als je in Nederland woont, is Willem-Alexander koning. In België moet je het met Flipke doen.

Lied 807: 1 en 2

Ruth 2

²¹Nu was Noömi van de kant van haar echtgenoot Elimelech verwant aan een belangrijk man, die Boaz heette. ²Ruth, de Moabitische, zei tegen Noömi: ‘Ik zou graag naar het land willen gaan om aren te lezen bij iemand die me dat toestaat.’ Noömi antwoordde: ‘Doe dat maar, mijn dochter.’ ³Ze ging dus naar het land om aren te lezen, achter de maaiers aan. Het toeval wilde dat de akker waar ze kwam van Boaz was, het familielid van Elimelech. ⁴Na enige tijd kwam Boaz zelf eraan, uit Betlehem. ‘De HEER zij met jullie,’ groette hij de maaiers. ‘De HEER zegene u,’ groetten zij terug. ⁵Boaz vroeg de voorman van zijn maaiers: ‘Bij wie hoort die jonge vrouw daar?’ ⁶De man antwoordde: ‘Dat is de Moabitische vrouw die met Noömi is teruggekeerd.’ ⁷Toen ze hier aankwam zei ze: ‘Ik zou graag achter

de maaiers aan willen gaan om aren te lezen bij de schoven,” en nu is ze hier al de hele dag, vanaf de vroege ochtend – ze heeft maar even gezeten.’⁸ Daarop zei Boaz tegen Ruth: ‘Luister goed, mijn dochter. Je moet niet naar een andere akker gaan om aren te lezen; ga hier niet weg maar blijf dicht bij de vrouwen die voor mij werken.’⁹ Volg ze op de voet en houd je ogen gericht op het veld waar gemaaid wordt. Ik zal mijn mannen zeggen je niet lastig te vallen. Als je dorst hebt, ga dan naar de kruiken en drink van het water dat ze daar scheppen.’¹⁰ Ze knielde, boog diep voorover en zei: ‘Waaraan heb ik het te danken dat u zo goed voor mij bent, terwijl ik toch maar een vreemdeling ben?’¹¹ En Boaz antwoordde: ‘Meer dan eens is mij verteld over alles wat je voor je schoonmoeder hebt gedaan na de dood van je man: dat je je vader en moeder en je geboorteland hebt verlaten en naar een volk bent gegaan dat je volkomen onbekend was.’¹² Moge de HEER je daarvoor rijkelijk belonen – de HEER, de God van Israël, onder wiens vleugels je een toevlucht hebt gezocht.’¹³ ‘Ik dank u, heer,’ zei ze, ‘want u hebt zich mijn lot aangetrokken en mij moed ingesproken, terwijl ik niet eens bij u in dienst ben.’

¹⁴Toen het etenstijd was zei Boaz tegen haar: ‘Kom maar hier en neem een stuk brood en doop het in de wijn.’ Ze ging naast de maaiers zitten, en hij gaf haar geroosterd graan. Ze at tot ze genoeg had en ze hield zelfs nog over.’¹⁵ Toen ze weer opstond om te gaan werken, gaf Boaz zijn mannen de volgende opdracht: ‘Laat haar ook tussen de schoven aren lezen, zeg daar niets van.’¹⁶ Integendeel, jullie moeten juist wat halmen voor haar uit de bundels trekken en die laten liggen, zodat zij ze op kan rapen. Verwijt haar dus niets.’¹⁷ Zij werkte tot de avond op het veld en sloeg de korrels uit de aren die ze geraapt had. Het was ongeveer een efa gerst.’¹⁸ Ze pakte het op en ging terug naar de stad.

Toen Noömi zag hoeveel ze verzameld had, en toen Ruth haar ook nog gaf wat ze van het middagmaal had overgehouden,¹⁹ riep ze uit: ‘Waar heb jij vandaag aren gelezen, waar heb je gewerkt? Gezegend de man die zo goed voor jou geweest is!’ Ruth vertelde haar schoonmoeder dat de man bij wie ze die dag gewerkt had Boaz heette.²⁰ Toen zei Noömi tegen haar schoondochter: ‘Moge de HEER hem zegenen, want hij heeft trouw bewezen aan de levenden en aan de doden.’ En ze vervolgde: ‘Hij is een naaste verwant van ons en kan daarom zijn rechten als lossen laten gelden.’²¹ En Ruth, de Moabitische, zei: ‘Hij heeft ook nog tegen me gezegd dat ik bij zijn maaiers moest blijven totdat zijn hele oogst is binnengehaald.’²² ‘Het is goed dat je optrekt met de vrouwen op zijn land, mijn dochter,’ zei Noömi tegen Ruth, ‘want dan zal niemand je op een ander veld lastig kunnen vallen.’²³ Ze bleef dus aren lezen bij de vrouwen die voor Boaz werkten, tot het einde van de gerst en de tarweoogst. Al die tijd woonde ze bij haar schoonmoeder.

Preek 2

Ze zijn terug in het land. De gerstenoogst was net aangebroken. Een mooie tijd voor arme mensen, want er was het gebruik, dat die ook konden profiteren van de oogst. Er mocht niet tot de allerlaatste randjes worden geoogst, voor arme mensen moest er nog wat te verzamelen zijn. Sociale zekerheid avant la lettre.

Maar het wordt nog mooier. Boaz, de eigenaar van het land, is onder de indruk van de vreemde schone. En in alles wordt ze bevoordeeld. Ze wordt niet weggejaagd. Er moet extra graan voor haar blijven liggen. En ze mag zelfs mee-eten met de werkers. De oplettende lezer voelt het al aankomen. Boaz heeft een oogje op de jonge dame. In het kader van de actualiteit van de #metoo discussie wordt nog wel even duidelijk gemaakt dat zijn medewerkers zich moeten gedragen. Deze dame is voor de baas.

Noömi heeft het allemaal door. De buit waar Ruth mee thuiskomt is te groot. Er is iets bijzonders aan de hand. En het komt allemaal goed uit, want Boaz is verre familie. Volgens de oude wetten moet die familie hen gaan steunen. En hier komt het verhaal boven van het lossers- of leviraatshuwelijk. Wanneer een getrouwde vrouw weduwe wordt, moet een broer van de man – of eventueel een verder familielid zoals hier – de plaats innemen. In het eerste kind leeft de naam van de overleden man door. En zo wordt de weduwe opnieuw beschermt tegen armoede.

Lied 807: 3 en 4

Ruth 3

Op een dag zei Noömi, haar schoonmoeder: ‘Mijn dochter, zal ik niet een thuis voor je zoeken waar het je goed zal gaan?’²Boaz, bij wie je gewerkt hebt, is zoals je weet familie van ons. Vanavond zal hij op de dorsvloer gerst wassen. ³Baad je, wrijf je in met olie, kled je aan en ga naar de dorsvloer. Zorg dat hij je niet ziet voordat hij klaar is met eten en drinken. ⁴Als hij gaat slapen moet je goed opletten waar hij zich neerlegt, en dan moet je naar hem toe gaan, de deken aan zijn voeteneinde terugslaan en daar gaan liggen. Hij zal je dan wel vertellen wat je moet doen.’ ⁵Ruth antwoordde: ‘Ik zal doen wat u mij zegt.’ ⁶Ze ging naar de dorsvloer en deed precies wat haar schoonmoeder haar had opgedragen.

⁷Boaz at en dronk, voelde zich voldaan, en legde zich te slapen tegen een hoop gerst. Toen kwam Ruth stilletjes naar hem toe, sloeg de deken aan zijn voeteneinde terug en ging liggen. ⁸Midden in de nacht schrok hij wakker, draaide zich om en zag een vrouw aan zijn voeteneinde liggen. ⁹‘Wie is daar?’ vroeg hij. ‘Ik ben het, Ruth,’ zei ze. ‘Wilt u mij bij u nemen, want u kunt voor ons als lossier optreden.’ ¹⁰‘Moge de HEER je zegenen, mijn dochter,’ zei hij. ‘Dit getuigt van nog meer trouw dan wat je voorheen al hebt gedaan. Je hebt niet omgekeken naar jongere mannen, arm of rijk. ¹¹Daarom, mijn dochter, wees niet bang. Ik zal doen wat je van me vraagt; iedereen in de stad weet immers dat je een bijzondere vrouw bent. ¹²Maar al is het waar dat ik jullie kan helpen, er is nog iemand anders voor wie dat geldt, en hij staat dichterbij jullie dan ik. ¹³Blijf vannacht hier. Als morgenochtend blijkt dat die man als lossier wil optreden is het goed, maar als hij dat niet wil, dan doe ik het, zo waar de HEER leeft. Blijf hier nu maar liggen, tot het ochtend wordt.’ ¹⁴En zij bleef tot de ochtend aan zijn voeteneinde liggen.

Voordat het zo licht werd dat men iemand herkennen kon, stond ze op, want hij wilde niet dat bekend werd dat ze op de dorsvloer was geweest. ¹⁵Hij zei: ‘Pak je omslagdoek en houd hem open.’ Dat deed ze, en hij goot er zes maten gerst in en hielp haar dit alles op te tillen. Daarna ging hij naar de stad. ¹⁶Zij ging naar haar schoonmoeder, die haar vroeg hoe het haar was vergaan. Ruth vertelde haar wat Boaz voor haar gedaan had. ¹⁷‘Deze zes maten gerst heeft hij me gegeven, “want,” zei hij, “je moet niet met lege handen bij je schoonmoeder aankomen.”’ ¹⁸Daarop zei Noömi: ‘Blijf hier dan maar rustig wachten tot je weet hoe het afloopt, mijn dochter, want ik weet zeker dat deze man niet zal rusten voordat hij de zaak geregeld heeft.’

Preek 3

Noömi weet hoe je zaken moet aanpakken. De belangstelling van Boaz is gewekt. Nu wordt het net aangetrokken. En de grote vis hapt. Ruth presenteert zich op haar allerverleidelijkst, wanneer Boaz zich eerst te goed gedaan heeft aan lekker eten en lekkere wijn. In de nacht, op de dorsvloer. U wilt aannemen dat er vele rabbijnen en ook christelijke theologen zijn, die zich in alle bochten wringen om uit te leggen dat hier niet gebeurt, wat wij zouden denken. Geen seks voor het huwelijk. Ruth ligt netjes stil aan de voeten van Boaz. Ach ja.

Ik ga er maar van uit dat het een mooie nacht is geweest, waarin Ruth haar best deed om haar rijke weldoener te motiveren. Zie hier een mooi moment voor enige

beschouwingen over Boaz. Hij is een rijke man. Hij heeft landerijen. En niets in het verhaal wijst erop, dat hij getrouwd is. Dat is verwonderlijk voor die periode. Je zou bijna denken dat er iets met hem mis is. Hij zal haast wel wat ouder zijn. Want hij vindt het bijzonder dat Ruth zich niet richt op de jonge mannen die er ook in Bethlehem zijn. De woorden die Boaz spreekt, zo verklaarde de liberale rabbijn Albert Ringer mij, zijn gesteld in een wat archaisch Hebreeuws. Voor de lezer toen moet hij wat oubollig geklonken hebben. Het lijkt een vreemde snuiter die op een andere manier geen vrouw zou krijgen.

Dan is het gelukt. Boaz is overtuigd. Hij geeft een grote hoeveelheid gerst mee. Noömi begrijpt het. Boaz zal niet rusten voordat het allemaal geregeld is.

Lied 807: 5 en 6

Ruth 4

¹Boaz was intussen naar de poort gegaan en daar gaan zitten. Toen kwam de man voorbij van wie hij gesproken had – zijn naam is niet van belang – en hij zei: ‘Kom hier even bij me zitten.’ De man deed wat hem gevraagd werd. ²Ook vroeg Boaz tien stadsoudsten plaats te nemen, en ook zij gingen zitten. ³Toen zei hij tegen de man die ook als lossers kon optreden: ‘Het stuk land van onze broeder Elimelech wordt door Noömi, die teruggekeerd is uit Moab, verkocht. ⁴Ik meen dan ook u het volgende te moeten medelen: U kunt het stuk land kopen ten overstaan van de hier aanwezigen en ten overstaan van de oudsten van het volk. Als u van plan bent uw rechten te doen gelden, dan kunt u dat doen, zo niet dan moet u mij dat laten weten. U bent de eerste die hiervoor in aanmerking komt, en ik kom na u.’ ‘Ik zal mijn rechten doen gelden,’ zei de man. ⁵Daarop zei Boaz: ‘Wanneer u het stuk land koopt van Noömi, koopt u het ook van Ruth, de weduwe uit Moab, en zal de naam van haar overleden man voortleven op zijn land.’ ⁶Toen zei de man: ‘Dan kan ik mijn rechten niet doen gelden, want dat zou ten koste gaan van mijn eigen familiebezit. Neemt u het maar van mij over, want ik kan het me niet veroorloven. ⁷⁻⁸Koopt u het land maar!’

~~{en hij trok zijn sandaal uit. (Als vroeger een dergelijke koop of ruil rechtsgeldig gemaakt moest worden, bestond er in Israël het gebruik dat men zijn sandaal uittrok en die aan de ander gaf. Zo werd een dergelijke zaak in Israël bekrachtigd.)}~~

⁹Daarop sprak Boaz tot de oudsten en alle anderen die daar waren: ‘U bent er vandaag getuige van dat ik van Noömi het gehele bezit van Elimelech en dat van Kiljon en Machlon koop. ¹⁰Daarmee neem ik ook Ruth tot vrouw, de Moabitische, de vrouw van Machlon, om de naam van haar overleden man te laten voortleven op zijn land. Zo zal zijn naam niet verloren gaan bij zijn verwanten en de inwoners van de stad.

~~{U bent daar vandaag getuige van.} ¹¹‘Ja,’ zeiden de oudsten en allen die bij de poort aanwezig waren, ‘daarvan zijn wij getuige. De HEER geve dat de vrouw die in uw huis komt zal zijn als Rachel en Lea, die beiden het huis van Israël groot hebben gemaakt, zodat ook u groot zult zijn in Efrata en uw naam in Betlehem zal voortbestaan. ¹²Moge uw huis worden als het huis van Peres, de zoon van Tamar en Juda, en wel door de kinderen die de HEER u bij deze jonge vrouw zal geven.’}~~

¹³Daarna nam Boaz Ruth bij zich, zij werd zijn vrouw, en hij sliep met haar. De HEER liet haar zwanger worden en ze baarde een zoon. ¹⁴De vrouwen zeiden tegen Noömi: ‘Geprezen zij de HEER, die jou vandaag iemand gegeven heeft die voor je zorgen zal. Moge zijn naam in Israël blijven voortbestaan! ¹⁵Hij zal je je levensvreugde teruggeven en je onderhouden als je oud bent, want je schoondochter, die je liefheeft en die meer waard is dan zeven zonen, heeft hem gebaard.’ ¹⁶Noömi nam de jongen op haar schoot en bleef hem vanaf dat moment verzorgen. ¹⁷De buurvrouwen gaven hem zijn naam. ‘Noömi heeft een zoon gekregen,’ zeiden ze, en ze noemden hem Obed. Hij is de vader van Isai, die de vader is van David.

~~¹⁸Dit zijn de nakomelingen van Peres: Peres verwekte Chesron, ¹⁹Chesron verwekte Ram, Ram verwekte Amminadab, ²⁰Amminadab verwekte Nachson, Nachson verwekte Salmon, ²¹Salmon verwekte Boaz, Boaz verwekte Obed, ²²Obed verwekte Isai, en Isai verwekte David.}~~

Preek 4

Nu is alles geregeld. Boaz heeft een goed plan bedacht. Er is een familielid dichterbij die met een list op afstand moet worden gehouden. Terwijl voor Boaz Ruth de hoofdprijs van de deal is, presenteert hij het als iets wat er bij komt, als de kleine lettertjes van het contract. En het werkt: zijn familielid wordt kopschuw en laat alles rustig aan Boaz over. Boaz koopt alles en ook Ruth. Ze trouwen. Ze krijgen een kind en ze leven nog lang en gelukkig. Via dit kind worden ze voorouders van koning David. Eind goed al goed.

Maar wat is nu eigenlijk de boodschap van dit verhaal? Zoals gezegd: je kunt het allemaal vroom duiden. God zorgt ervoor dat alles gebeurt. Eerst is er honger om te zorgen dat ze naar Moab gaan. Dan stuurt 'ie ze weer met lege handen terug. Allemaal om uiteindelijk te zorgen dat het goed komt. Pas na al deze fratsen en toestanden gebeurt wat er gebeuren moet: het stel ontmoet elkaar en uiteindelijk zal de geboorte van koning David een paar generaties later veiliggesteld zijn.

Deze uitleg doet een beetje denken aan *De ontdekking van de hemel* waarin Harry Mulisch het voordoet alsof God de hele Eerste en Tweede Wereldoorlog nodig heeft om zijn plannen doorgang te laten vinden.

Je kunt deze uitleg ook iets lichter maken. Het is een prachtig verhaal, dat laat zien hoe geïntegreerd buitenlanders zijn in het Oude Testament. Volgens de mozaïsche regels is het niet toegestaan om met een Moabitische te trouwen. Maar zo erg blijkt het niet. Sterker nog: de hele geschiedenis, met koning David, hangt er van af. Dan is het een verhaal dat de vreemdelingenhaat wil aanpakken.

Een vrome uitleg is er een die de nadruk legt op de onvoorwaardelijke trouw van Ruth en daarmee ook aan haar onopgeefbare verbondenheid met de God van Israël. Wie zo voor deze God kiest, wordt gezegend en het zal hem of haar goed, ja zeer goed, gaan.

Een laatste uitleg, die ik zelf zou propageren, is de volgende. Het is een gewoon, nuchter, alledaags verhaal. Over economische vluchtelingen die weten dat ze in beweging moeten komen als de omstandigheden ernaar zijn. Ze zijn mobiel en vertrek van Juda naar Moab en weer terug. Weer teruggekomen zijn ze heel pragmatisch en zorgen dat het lot hen goedgezind is, door nuchter en berekend te

doen wat verstandig is. Noömi is een grote koppelaarster en weet hoe zij Boaz en Ruth aan elkaar moet verbinden. Boaz is een sneue, wat oudere man met veel geld, die op de huwelijksmarkt in Bethlehem geen hoge ogen heeft gegooid, maar zijn kans schoon ziet bij deze buitenlandse dame die een beschermer nodig heeft. Het gaat hier niet om liefde, maar om een verstandige verhouding. Boaz als Sugardaddy is misschien wat negatief geformuleerd, maar het lijkt er wel op.

En in tegenstelling tot onze moderne tijd waarin alles moet gaan om romantische liefde – die in de praktijk zo na een tijdje wat tegenvalt – wisten de oude lezers van toen dat een relatie die gebaseerd was op een praktisch, wederzijds belang, vaak enorm goed werkt. Eind goed al goed.

Wat is dan de boodschap? Is het Gods voorzienige hand die het allemaal goed regelt? Of is het meer de nuchtere waarheid van het Franse spreekwoord, dat bekend is geworden uit een fabel van Jean de la Fontaine: Aide-toi, le ciel t'aidera. Help je zelf, dan zal de hemel je verder helpen.

Zelf geloof ik daar wel in. In je leven moet je je kansen pakken. Misschien moet je wel de kansen afdwingen, zoals de bekende overleden Amsterdamse voetbalfilosoof het zei. Leef je leven. Probeer om te gaan met dingen die niet gemakkelijk zijn. Pak je initiatieven en voel je gezegend wanneer het toch goed komt. Is dat vaak niet, wat we meemaken in ons bestaan? Wie van ons kent niet de ervaring, dat het leven soms heel moeilijk was. Dat verdrietige dingen je overkwamen. Dat het leven ongelooflijk zwaar was. Dan zijn er geen gemakkelijke antwoorden uit de hemel. Dan is er meestal geen wonder dat alles goed maakt. Maar een tijdje later lijken dingen zich zomaar opeens ten goede te keren. Dan zijn er mensen om je heen die je helpen. Dan is er weer zin in je leven en dan heb je er weer in zin. Zoals ik afgelopen donderdag zag, toen ik liep langs een restaurant in Zierikzee. Dit restaurant: Zeeuwsche hemel genaamd, had aan een slinger de volgende tekst hangen: Zin in zijn.

Dat is voor mijn gevoel wat het oude boek Ruth ons leert. Geen grote, theologische concepten. Geen overdreven vrome woorden. Maar gewoon: pak je leven op. Met ups en met downs. Maar pak de ups ook op. Je krijgt ze en ze maken je leven mooi. Als je dat lukt, dat krijg je zin in zijn. Dan ben je een gezegend mens.

Amen.

Orgelspel

Gebeden, Stil gebed, Onze Vader

Eeuwige God,

Ons leven van alle dag kent zijn zorgen en vreugden. Soms voelen we ons gezegende mensen en lijkt het alsof we zweven boven de aarde. Op andere momenten voelen we ons naar beneden getrokken of zijn we terneer geslagen. Geef het ons om op al die momenten te zoeken naar wat de zin van ons leven kan zijn. Te ervaren dat het goed is, dat we er morgen zijn. Dat we er kunnen zijn, voor de mensen om ons heen. Voor de mensen die ons nodig hebben.

Geef ons de kracht de hulp te ontvangen die andere mensen ons willen geven, als het leven ons zwaar valt. Help ons om hulp te ontvangen. Help ons, om andere te helpen.

Help ons zo, juist daarin helpt u ons.

U hebt ons tenslotte het leven gegeven. U hebt ons gezegend met veerkracht en inspiratie. Met doorzettingsvermogen en compassie voor elkaar. U geeft het ons, om ons eigen leven en dat van anderen mooier te maken, door naar elkaar om te zien.

Geef het ons, in het nieuwe jaar dat voor ons ligt, werkelijk aan elkaar toe te komen. Aan los te laten, wat ons niet verder brengt. Aan te omhelzen wat ons op de weg zet naar u en naar onze medemensen.

In de stilte willen we u bidden voor wat ons dwars zit. We denken aan de mensen om ons heen die onze hulp kunnen gebruiken. We denken aan uw wereld, die lang niet overal uw goede schepping is, uw paradijs, zoals u het bedoeld hebt.

We noemen namen van wie ons lief zijn. We denken aan mensen met wie we het moeilijk hebben. We proberen iets van uw aanwezigheid te ervaren, bij een wereld die zo van u spreekt.

Zo bidden wij u in de stilte.

[Stil gebed]

Met gelovigen van alle tijden bidden we u met de woorden die Jezus ons heeft leren bidden:

Onze Vader die in de hemel zijt,

Uw naam worde geheiligd.

Uw koninkrijk kome.

Uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood.

En vergeef ons onze schulden

zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.

En leid ons niet in verzoeking,

maar verlos ons van de boze.

Want van U is het koninkrijk

en de kracht en de heerlijkheid

in eeuwigheid.

Amen.

Mededelingen en collecte

Slotlied 801: 1-5

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde.

Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor ons geloofsgemeenschap,

Haar taak in deze wereld, met haar noden

En gaan wij dan van hier naar ons huis en onze levensopdracht

Onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

g. Amen

Vervolg slotlied: 801: 5

Orgelspel

Rotterdam, 7 januari 2018

Middelburg, 14 januari 2018

Sommelsdijk, 21 januari 2018.